

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	21923 - Intervenció en Crisi / 1
Titulació	Grau de Treball Social - Tercer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Segon semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
José Francisco Campos Vidal <i>Responsable</i> quico.campos@uib.es	11:00	13:00	Dimarts	10/09/2019	07/07/2020	D. 3 Ed. Beatriu de Pinós
Josefa Cardona Cardona jp.cardona@uib.es	10:00	11:00	Dimarts	10/09/2019	11/02/2020	D. 2 Ed. Beatriu de Pinós

Contextualització

La crisi és definida habitualment com un estat temporal de trastorn i desorientació-desorganització en el qual la persona que la pateix, véu disminuïdes les seves capacitats i habilitats de solució de problemes segons la manera en la qual està acostumat. En els anys setanta, la Treballadora Social, Noemi Golan, crea i introdueix el Model d'Intervenció en Crisis dins la cultura professional del Treball Social. Es tracta doncs, d'un model d'intervenció àmpliament conegut i amb molta popularitat en els països anglosaxons. Les aigües territorials del Model d'Intervenció en Crisi són ben conegudes: es treballa des d'un context d'assessorament el qual pot evolucionar puntualment, si cal, a un context assistencial dependent de la naturalesa de les crisis i de l'impacte generat sobre les condicions de vida del subjecte. Inicialment, és un model pensat i dissenyat des d'una perspectiva individual i familiar, està força limitat en el temps i pretén, com a objectiu fonamental, facilitar que la persona en crisis recuperi la seva capacitat d'afrontament amb el mínim temps possible.

Qualsevol de nosaltres, en el marc de la pràctica professional quotidiana, es veurà més prest o més tard, abocat a treballar amb clients en crisi: pèrdues de persones estimades, malalties, incapacitats, accidents, naixement de nadons amb discapacitats, separacions conflictives, atur no previst, etc.

Professorat:

Dr. José Francisco Campos Vidal, Professor Titular d'Universitat de l'Àrea de Treball Social i Serveis Socials. Diplomant en Treball Social, Llicenciat en Filosofia i Ciències de l'Educació, Màster en Teràpia Narrativa i Treball Comunitari, Màster en Mediació i Resolució de Conflictes i Expert en Treball Social Sistèmic. Mediator acreditat per la CAIB. Investigador principal del Grup de Recerca "Conflicte, Canvi i Treball Social" i co-Director del Màster en Mediació de Conflictes Familiars, Civils i Mercantils, Títol propi de la UIB. Ha desenvolupat la seva docència a l'àmbit de les polítiques socials i els serveis d'atenció social a les famílies. Actualment treballa amb l'àmbit de l'atenció psicosocial a les famílies, l'intervenció en situacions de crisi i la mediació i resolució de conflictes. Director del Laboratori de Mediació, Resolució de Conflictes i Orientació Familiar de la UIB.

Guia docent

Dra. Josefa Cardona Cardona, Professora Titular d'Escola Univesitaria de l'Àrea de Treball Social i Serveis Socials. Treballadora Soacial Psicòloga i Mediadora Familiar, és Investigadora del Grup de Recerca "Conflicte, Canvi i Treball Social" i co-directora del Màster en Mediació de Conflictes Familiars, Civils i Mercantils, Títol propi de la UIB. Ha desenvolupat la seva docència a l'àmbit del Treball Social Social individual i familiar. Actualment treballa amb l'àmbit de l'atenció psicosocial a les famílies, l'intervenció en situacions de crisi i la mediació i resolució de conflictes i és el Sub-Directora del Laboratori de Mediació, Resolució de Conflictes i Orientació Familiar de la UIB.

Requisits

L'assignatura no te cap requisit formal. Malgrat això, recordar que la matèria i la pràctica de la mateixa te un fort contingut experimental i elements autoreferencials. Es més que probable que en qualche moment es donin ressonàncies personal que facin difícil el seu seguiment. En aquests casos, la tutoria individualitzada serà més que necessària.

Recomanables

L'assignatura requereix intensificar la capacitat d'escolta i d'intensificació del jo observador. És més que probable que les ressonàncies es multipliquin a les classes i a les pràctiques. Quan això passi, cal tenir la capacitat de donar una passa endarrer, reflexionar, avaluar el comportament del jo observador i enfrontar-se a allò que en fa patir com a persona i com a professional en formació

Competències

Específiques

- * CE8 Capacitat de respondre a situacions de crisi valorant la urgència de la mateixa i planificant i desenvolupant accions per a fer front.
- * CE5. Capacitat de resolució de situacions de risc prèvia identificació i definició de la naturalesa del mateix.

Genèriques

- * CG5. Capacitat d'establir relacions professionals, identificant necessitats, problemes, dificultats i conflictes, a fi d'identificar la forma més adequada d'intervenció.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

La matèria està organitzada en tres blocs diferenciats i relacionats. En primer lloc el bloc més ample dedicat a l'exposició de la teoria general de la crisi, la descripció de les seves fases, el tipus i categories de crisi així

Guia docent

com d'ubicació de les crisi des de la perspectiva de la lògica de sistemes. Així mateix, aquest bloc inclou una consideració especial relacionat amb les situacions de màxim risc: la violència i, molt especialment, el suïcidi.

Un segon bloc està destinat a la descripció i entrenament en el model general d'intervenció en crisi, plantejant els objectius bàsics i les estratègies d'intervenció. Dit amb altres paraules: que fer i que no fer davant una situació de crisi.

I per acabar, un tercer bloc destinat exclusivament a una de les crisis universals més impactants i que, amb més freqüència ens trobarem a la pràctica professional: la pèrdua per mort i el procés de dol. La comprensió d'aquesta situació i l'adquisició del procediment específic d'intervenció acabant aquest darrer bloc

Continguts temàtics

Bloc 1. TEORIA GENERAL DE LA CRISI

Tema 1. Teoria de la Crisi

Estructura general. La crisi des de la perspectiva de la persona.

Components de la crisi: esdeveniment precipitant, claus cognoscitives, desorganització i pèrdua de l'equilibri, vulnerabilitat, reducció de les defenses personals, trastorns, estratègies d'afrontament, límits temporals i estres.

Tema 2. Fases de la Crisi

La desesperació i la negació, l'intrusió, la penetració i la consumació. L'impacte de la crisi en el subsistema CASIC.

Els resultats de la crisi: millora o empitjorament.

Tema 3. Tipus de Crisi

Desgràcies no esperades, crisi de desenvolupament, crisi estructural i crisi per dependència. Cicle vital i crisi previsible. Crisis col·lectives: el model de Caplan.

La crisi des de la perspectiva ecològica: Tensions i obstacles. Crisis manifestes i ocultes, aïllades i habituals, temporals i permanents, universals i específiques. El context de la crisi i els canvis intra-sistèmics

Tema 4. Violència i Suïcidi

Avaluació de la mortalitat: factor de risc davant el suïcidi. Indicadors i indicis.

Estimació de risc per a la vida del client.

Mesures d'acció davant situacions de risc.

Bloc 2. MODEL D'INTERVENCIÓ

Tema 5. El Model d'Intervenció en Crisi

Intervenció psico-social en situacions de crisi: objectius estratègics

Components i objectius de la primera ajuda: Contactar, examinar les dimensions del problema, explorar les solucions possibles, ajudar a prendre una acció concreta.

Tema 6. El trastorn per Estrès Post-Traumàtic

El Trastorn per Estrès Post Traumàtic: diagnòstic descriptiu

Criteris diagnòstics del Trastorn per Estrès Post-Traumàtic

Coping Reactions disfuncionals: problemes i solucions

Tractament Estratègic del Trastorn per Estrès Post-Traumàtic

BLOC 3. MORT I DOL

Tema 7. La Mort i el procés de Dol

Afecció i pèrdua: reaccions normals del dol: el dol no complicat.

Guia docent

El procés de dol: reaccions típiques i atípiques.

Reaccions complexes: el dol complex i el dol patològic. El diagnòstic del dol complex.

Tema 8. L'assessorament Psicosocial en el procés de Dol

Facilitar el dol no complex: fites, objectius i estratègies. Avaluació de les persones en procés de dol. L'acceptació de la pèrdua i el procés de separació. La reorganització del sistema familiar i la re-conexió amb les xarxes socials.

Les situacions especials de pèrdua: suïcidi, mort sobtada infantil, avortaments espontanis, mort perinatal, avortaments provocats, sida, etc.

Metodologia docent

Les activitats presencials consistiran en classes teòriques (grup gran) i classes pràctiques (grup mitjà). En les primeres s'utilitzarà com mètode d'ensenyament la lliçó magistral, en la qual s'exposaran de manera participativa els conceptes fonamentals de cada tema. En les segones, els mètodes d'ensenyament utilitzats seran l'aprenentatge basat en la resolució de problemes i l'aprenentatge cooperatiu.

Amb tot això, els alumnes aniran desenvolupant un treball INDIVIDUAL de documentació, investigació i anàlisi, conduent al disseny d'un protocol general d'intervenció en crisi

Al principi del curs i a través de Campus Extens, s'informarà als alumnes de les lectures obligatòries que acompanyen els temes de l'assignatura i de les característiques del treball en grup que realitzaran.

Activitats de treball presencial (1,8 crèdits, 45 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classe magistral	Grup gran (G)	Per mitjà de les exposicions de continguts fetes pel professor i de la discussió de les lectures fetes pels alumnes, es pretén que l'alumne analitzi i compregui els continguts bàsics de cada tema.	24
Classes teòriques	Estudi de Casos	Grup gran (G)	Anàlisi de casos i visualització d'enregistrament de vídeo.	4
Classes pràctiques	Laboratori de pràctica	Grup mitjà (M)	Aprenentatge basat en problemes i estudi de casos mitjançant l'ús de role-playing i videogravació de la pràctica dels estudiants.	15
Avaluació	Examen	Grup gran (G)	Avaluació dels continguts teòrics de l'assignatura mitjançant una prova objectiva tipus test	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informarà els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (4,2 crèdits, 105 hores)

Guia docent

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació de lectures i temes per a l'avaluació	A través de les explicacions del professor i de l'anàlisi i estudi de les lectures, l'alumne haurà de fer una assimilació comprensiva dels continguts de l'assignatura.	40
Estudi i treball autònom individual	Preparació de lectures per a la confecció de protocols d'estudi i d'intervenció	Lectures autònomes seleccionades pel professor destinades a oferir suport documental per a la confecció dels protocols d'estudi i d'intervenció per a les sessions de pràctiques. Primera lectura: Rocamora, A. (2013). <i>Intervención en crisis en las conductas suicidas</i> . Bilbao: Desclée de Brouwer. Dia de la prova: 24/03/20 Segona lectura: Doja, K. (2010). <i>Psicoterapia para enfermos en riesgo vital</i> . Bilbao: Desclée de Brouwer. Dia de la prova: 5/05/20	40
Estudi i treball autònom individual	Elaboració dels protocols d'estudi i d'intervenció per a les pràctiques	Disseny dels protocols d'estudi i d'intervenció.	25

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Laboratori de pràctica

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Tècniques d'observació (no recuperable)
Descripció	Aprenentatge basat en problemes i estudi de casos mitjançant l'us de role- playing i videogravació de la pràctica dels estudiants.
Criteris d'avaluació	Les classes de Laboratori son obligatòries i no recuperables. A principi de curs l'estudiant haurà de signar un acord escrit d'assistència i participació per l'entrenament i assaig amb casos que comporta un treball individual consistent en l'assaig --autoavaluació i supervisió de la seva pràctica de casos; el desenvolupament de protocols i els registres analitzats de les activitats efectuades a les sessions de pràctica . L'estudiant haurà d'assistir, com a mínim, al 85% de les sessions de l'experimentació pràctica . La no participació activa en

Guia docent

el rol de Treballador Social i la no entrega de la preparació de la sessió pràctica equival a No Presentat, no recuperable.

Percentatge de la qualificació final: 5% amb qualificació mínima 5

Examen

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Avaluació dels continguts teòrics de l'assignatura mitjançant una prova objectiva tipus test
Criteris d'avaluació	Contestar adequadament les preguntes de la prova

Percentatge de la qualificació final: 45% amb qualificació mínima 5

Preparació de lectures per a la confecció de protocols d'estudi i d'intervenció

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Lectures autònomes seleccionades pel professor destinades a oferir suport documental per a la confecció dels protocols d'estudi i d'intervenció per a les sessions de pràctiques. Primera lectura: Rocamora, A. (2013). <i>Intervención en crisis en las conductas suicidas</i> . Bilbao: Desclée de Brouwer. Dia de la prova: 24/03/20 Segona lectura: Doja, K. (2010). <i>Psicoterapia para enfermos en riesgo vital</i> . Bilbao: Desclée de Brouwer. Dia de la prova: 5/05/20
Criteris d'avaluació	Contestar adequadament les preguntes de la prova. Lectures autònomes seleccionades pel professor destinades a oferir suport documental per a la confecció dels protocols d'estudi i d'intervenció per a les sessions de pràctiques. Primera lectura: Rocamora, A. (2013). <i>Intervención en crisis en las conductas suicidas</i> . Bilbao: Desclée de Brouwer. Dia de la prova: 24/03/20 Segona lectura: Doja, K. (2010). <i>Psicoterapia para enfermos en riesgo vital</i> . Bilbao: Desclée de Brouwer. Dia de la prova: 5/05/20

Percentatge de la qualificació final: 20% amb qualificació mínima 5

Elaboració dels protocols d'estudi i d'intervenció per a les pràctiques

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Disseny dels protocols d'estudi i d'intervenció.
Criteris d'avaluació	El protocol ha de servir per les sessions pràctiques amb situacions simulades. Es valoraran tants els coneixements i continguts reflectits com la presentació i cura del treball, bibliografia presentada i l'adequació del protocol al procés metodològic i d'ajuda. Aquest apartat s'inclou en registre de la pràctica segons el model proporcionat pel docent.

Guia docent

Data d'entrega dins el període d'avaluació contínua: dia 29/05/20

Percentatge de la qualificació final: 30% amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

La bibliografia bàsica de l'assignatura és de referència internacional i és accessible en llengua castellana.

Bibliografia bàsica

Bibliografia bàsica per estudiar l'assignatura

- Rocamora, A. (2013). *Intervención en crisis en las conductas suicidas*. Bilbao: Desclée de Brouwer
- Cagnoni, F. y Milanese, R. (2010). *Cambiar el pasado. Superar las experiencias traumáticas con terapia estratégica*. Barcelona. Herder.
- Denborough, D. (2006). *Trauma: Narrative Responses to Traumatic Experience*. Adelaida, AUS: Dulwich Centre Publications
- Doja, K. (2010). *Psicoterapia para enfermos en riesgo vital*. Bilbao: Desclée de Brouwer.
- Rubin, B. y Bloch, E. (2001). *Intervención en crisis y respuesta al trauma. Teoría y práctica*. Bilbao: Desclée de Brouwer.
- Slaikue, K.A. (1988). *Intervención en crisis. Manual para la práctica e investigación*. 2ª Edición. México: Ed. El manual moderno.
- Worden, W.J. (2004). *El tratamiento del duelo: asesoramiento psicológico y terapia* (2ª Ed). Barcelona: Paidós.

Bibliografia per aprofundir en la matèria

- Chochinov, H.M. (2012). *Dignity Therapy. Final works for final days*. New York: Oxford University Press.
- Fernández Liria, A. y Rodríguez Vega, B. (2002). *Intervención en crisis*. Síntesis: Madrid
- Golan, N. (1978). *Treatment in Crisis Situations* (10ª Ed). New York: The Free Press.
- Goldbeter-Merinfeld, E. (2003). *El duelo imposible. Las familias y la presencia de los ausentes*. Barcelona: Herder.
- Howe, D. (1997). *La teoría del vínculo afectivo para la práctica del Trabajo Social*. Barcelona: Paidós
- Nomen, L.(Comp). (2008). *Tratando el proceso de duelo y del morir*. Madrid. Pirámide.
- Payás, A. (2010). *Las tareas del duelo. Psicoterapia del duelo desde un modelos integrativo-reaccional*. Barcelona: Paidós.
- Pitman, F. (1990). *Momentos decisivos. Tratamiento de familias en situaciones de crisis*. Barcelona: Paidós.
- Roberts, A. i Kenneth, R. (2009). *Pocket Guide to Crisis Intervention*. New York: Oxford University Press.
- Ross, P. (2001). *La pérdida ambigua*. Barcelona: Gedisa.
- Tizón, J. (2013). *Pérdida, pena, duelo*. Barcelona: Herder

Bibliografia complementària

- Bayés, R. (2003). *Psicología del sufrimiento y de la muerte*. Barcelona: Martínez Roca.
- Beayer, M. y Miletr, D. (1998). *La práctica clínica del trabajo social con personas mayores. Intervención primaria, secundaria y terciaria*. Barcelona: Paidós Col. Trabajo Social.
- Camdessus, B. (1995). *Crisis familiares y ancianidad*. Barcelona: Paidós.
- Caplan, G. (1993). *Aspectos preventivos en salud mental*. Barcelona: Paidós.
- Cirillo, S. (1993). *Familia en crisis y acogimiento familiar. Guía para Trabajadores Sociales*. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales.
- Cirillo, S. (1994). *El cambio en contextos no terapéuticos*. Barcelona: Paidós.
- de Paul, J. y Martínez, A. (1993). *Maltrato y abandono en la infancia*. Barcelona: Martínez Roca.
- Echeburúa, E. (2004). *Superar un trauma. El tratamiento de las víctimas de sucesos violentos*. Madrid. Pirámide.

Guia docent

- Fernández, J. (2005). *Apoyo psicológico en situaciones de emergencia*. Madrid: Pirámide.
- Fisch, R., Weakland, J. y Segal, L. (1984). *La táctica del Cambio*. Barcelona: Herder.
- González, J.L. (2006). *Crisis emocionales*. Madrid: Espasa Calpe.
- Kroen, W. (2002). *Cómo ayudar a los niños a afrontar la pérdida de un ser querido*. Barcelona: Oniro.
- Kübler-Ross, E. (1989). *Sobre la muerte y los moribundos*. Barcelona: Grijalbo.
- Kew, S. (1979). *Los demás hermanos de la familia. Minusvalía y crisis familiar*. Madrid: Serem, Ministerio de Sanidad y Seguridad Social.
- Madanes, C. (1997). *Violencia masculina*. Barcelona: Granica.
- Malacrea, M. (2000). *Trauma y reparación. El tratamiento del abuso sexual en la infancia*. Barcelona: Paidós.
- Marrone, M. (2001). *La teoría del apego. Un enfoque actual*. Madrid: Psimática.
- Matthews-Simonton, S. (1993). *Familia contra enfermedad. Efectos sanadores del ambiente familiar*. Madrid: Los libros del comienzo.
- Neimeyer, R. (2002). *Aprender de la pérdida. Una guía para afrontar el duelo*. Barcelona: Paidós.
- Parada, E. (Coord). (2008). *Psicología y Emergencia. Habilidades psicológicas en las profesiones de socorro y emergencia*. Bilbao: Desclée de Brouwer.
- Pérez Sáles, P. (Ed). (2006). *Trauma, culpa y duelo. Hacia una psicoterapia integradora*. Bilbao: Desclée de Brouwer.
- Perrone, R y Nannini, M. (1998). *Violencia y abusos sexuales en la familia. Un abordaje sistémico y comunicacional*. Barcelona: Paidós.
- Rolland, J. (2000). *Familias, enfermedad y discapacidad*. Barcelona: Gedisa.
- Smith, C. (1988). *Trabajo Social con moribundos y sus familias*. México: Pax.
- Sorentino, A.M. (1990). *Hándicap y rehabilitación. Una burbuja sistémica en el universo relacional del niño con deficiencias físicas*. Barcelona: Paidós.
- Tizón, J. (2004). *Pérdida, pena y duelo*. Barcelona: Paidós.
- Vannotti, M. (1999). La enfermedad y la función parental. *Redes, Revista de psicoterapia relacional e intervenciones sociales* n° 5. Barcelona: Paidós.
- Wolfelt, A. (2001). *Consejos para niños ante el significado de la muerte*. Barcelona: Diagonal.
- Wolfelt, A. (2001). *Consejos para jóvenes ante el significado de la muerte*. Barcelona: Diagonal.